

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

KARL NORDSTRÖM: OVÄDERSMOLN.

MORGONBRIS

*

APRILNUMMER 1930

*

Tidens anlete.

”Platsen järnvägsknut samt centrum för anläggare och skogsfolk. Goda fackliga och politiska organisationer. Stor ungdomsklubb med studiecirklar. Kursen ordnad av klubben. Tid: lördag och söndag. Ämne: Socialiseringsfrågan och kommunalkunskap. Utmärkt lokal i centrum. Musik och kaffe på programmet. Ingen konkurrens. Biljetter med program spridda i förväg. Absolut omöjligt att finna en anmärkning på arrangemangen. Därtill hade ingen kurs tidigare varit ordnad. Kursen besökt av endast 25 personer. Många klubbister gingo sysslolösa vid stationen. Dansen på samma lokal på kvällen samlade fullt hus. Naturligtvis!”

Ovanstående är första punkten i en rapport av den föreläsare, som i *Bokstugan* inledde föregående års översikt över föreläsungsverksamheten ute i landet. Vi ha citerat emedan densamma är symptomatisk för förhållandet på hundratals platser i vårt land. Vi ha sett igenom utdrag ur tjugotals rapporter av olika föreläsare för sistlidna år och nästan alla äro likalydande: Mikroskopiskt intresse för föreläsningen — allmänt för dansen!

Det är tidens anlete. Dess karakteristiska prägel.

Vår så högt skattade organisationsförmåga. Sammanslutningarna för folkbildningsrörelsen. Studiecirklarna. Våra stora folkrörelser. Är allt detta endast en vacker fasad?

Ja så tvingas man fråga, när man överallt erfar hur den andliga slöheten och lättjan, indolensen och likgiltigheten breder sig tung och tjock. Samtidigt som kunskap och andlig kultur spridas nästan gratis för alla väderstreck.

Att kvinnorna i så obetydligt antal bevista föreläsningarna är endast den ”stilrena” tillämpningen av deras ringa deltagande i rörelsen för deras egen frigörelse. Men att den manliga ungdomen inom ungdomsrörelsen i stor utsträckning, enligt ovederläggliga bevis, kännetecknas av samma egenskap är sannernigen ett memento, som bör stämma till självprövning litet var.

Vad är orsaken? Vilkas äro skulden?

Jämfört med ett kvarts sekel tillbaka endast, vilka förutsättningar äro ej nu för handen mot då?

Resurserna äro ofantligt överlägsna nu, då teknikens framsteg gjort många, då ej ens tänkta saker, till var mans egendom nu, som betydande medel i folkbildningens tjänst. För danandet av ett intelligent, vakert och sunt släkte.

Men trots allt detta är ändock förhållandet i stort sett otillfredsstillande inom största delen av dem, som här borde gå i täten.

Att påvisa en del orsaker härtill är ej svårt. Ingenting plägar vara lättare än att finna motiv för undskyllan. Men att därmed slå sig till ro är ingenting vunnet.

De hindrande, för att ej säga depraverande, verkningarna av dålig film, övermått av dans och sport, den myckenhet sensation och fördummelse pressen allt ymnigare dagligen låter svämma över i sina spalter, alkoholens alltför dominerande inflytande etc. äro sannerligen inga befrämjande faktorer, ägnade att väcka håg och intresse för aktivt deltagande vare sig i studiearbetet eller våra organisationers verksamhet. Mycket mindre då uppamma kärlek och lidelse till kultur och förfining, till människans växt till utvecklade individer.

Men är väl felet ungdomens, att tiden översvämmas av så mycket mindervärdigt och tarvligt i publikt avseende?

Här konfronteras vi med det kapitalistiska samhällets beprisade livsnerv: det enskilda vinstbegäret. Måttot är: ändamålet helgar medlen!

Innehållsförteckning:

- Tidens anlete* av V.
Riksdagsmotioner av A. V.
En landsända med romantik av Värmlänning.
Agda Östlund 60 år av S. V.
Internationella kvinmodagen.
Hur anordna vi agitationmöten? Av H. F—d.
Påskafton av Anna Wettergren-Behm. (Ur Värmlands Hembygdsförbunds årsbok.)
Anna Lindhagen 60 år av S. V.
Vår. Dikt av Gustav Aström.
Om skelning av d:r Bengt Hallberg.
Den nya skolan. Modern ungdom. Snapshot från den ryska skolan av Ingeborg Sjögren.
En sångerska. Följetong av Sigfrid Gillner.
Klubbrev, notiser m. m.

Huvudsaken blir: profiten, dividenderna, vinsten. Ur den synpunkten frambringas av de stora amerikanska trustsammanslutningarna på området den mindervärdiga filmen. Redigera till stor del tidningarna och de obskyra tidskrifterna, med hundratusenupplagor och mestadels idiotisk spaltfyllnad, för ägarnas profiterande räkning, med allt rationellare tillämpning.

Men å andra sidan arbetas ju mera målmedvetet på uppfostran. På viljans stärkande för det ändamålsenliga och positivt befrämjande i högre grad än någonsin. Här kan ej vidare beröras angående detta vidlyftiga ämne. Endast en sida av detta spörsmål skall med några ord antydas.

Ha vi uti hemmen i verklig mening — i detta sammanhang tänkes nu närmast på de hem där föräldrarna intressera sig för arbetarerörelsen — gjort något väsentligt för att intressera — i verklig mening lustbetona, om uttrycket tillåtes — de unga för vår rörelse och för tillgodogörande av den skolning och bildning tiden så rikt bjuder, som motvikt mot det neddragande den även så frikostigt består?

Ha vi äldre fullt förstått vår uppgift i detta hänseende?

Här är så oändligt mycket att tänka över. Ämnen av sådan omfattning, att de ej kunna tillfyllestgörande behandlas i en kort tidskriftsuppsats.

Man behöver bara ett ögonblick stanna för den tanken: hur är tonen i hemmet? Detta, tonen, som skapar själva den andliga atmosfären. gör hemmet till hem i djupare mening, där man av detta odefinierbara, som vi bruka kalla ”ton”, medvetet och omedvetet söker skapa en stämning av trivsel, där goda egenskaper värma och lysa. Allt detta, som de unga redan som barn omedvetet insupa och som till väsentlig del konstituerar deras inställning och kommande ställningstagande till mötande företeelser i livet.

Här torde det mest grundläggande i all fostran och utveckling ändå ligga. Något som mer än all förståndsmässig övertalning sätter djupa märken i den yngre generationens kommande livsföring. Här finnes något som påverkar känslan i bildbart hänseende mer än en intel-

Riksdagsmotioner.

Under innevarande riksdag har från den socialdemokratiska gruppen samfällt framförts en rad betydelsefulla motioner. Omslutande vitt skilda yrkanden, avseende olika sidor av samhällsligt liv, till främjande av syften som avse att gagna det stora flertalet och därmed det allmänna bästa, som socialdemokratin strävar att företräda.

I största korthet skola vi här omnämna några av de viktigaste av dessa motioner med dess yrkanden.

Årets riksdag har, som bekant, att avgöra huruvida *åttatimmarslagen* skall äga bestånd eller ej. Att den ej upphäves torde numer vara tämligen självklart, trots allt rabalder som under åren förts om denna lag från högerhåll. Industrin skulle ju gå under om den lagen fick klavbinda företagens rörelsefrihet! Många svarta korpar kraxade härom.

Regeringen önskar att den nu t. v., som förut, endast provisoriskt lagbefästes.

Vår riksdagsgrupp motionerar genom dess talesmän, hrr Hansson i andra och Möller i första kammaren, att *åttatimmarsdagen* genom lag må göras definitiv.

Samtidigt föreslås några ändringar i de nu gällande föreskrifterna beträffande uppläsvandets av vissa undantag av lagens tillämpning, i syfte att lättare anpassa den till Washington-konventionen.

I nära anslutning till ovannämnda mo-

lektuell undervisning. Det är således ej likgiltigt hur vi dana ett hems andliga prägel. Det betyder vida mer än dess yttre struktur och materiella möjligheter, där dessa ej få tjäna det allmänmänniska.

Ingen är för fattig att ge hemmen den atmosfär, som befrämjar det bättre i tillvaron. Det har i stor utsträckning varken med trosbekännelse eller burgenhet att göra. Det beror av sinnelaget och motivens svekfrihet. Av viljan att göra det bästa med de resurser man äger. Att adla sitt hemliv, göra det rikt och varmt i olika avseendet, det är att lägga grunden för den tid vi arbeta för och som ej skapas enbart av yttre formers förändringar, utan i vida högre grad av andligt högstående och rättskaffens människor.

Våra pinoniärer inom arbetarörelsen ha givit oss goda föredömen. Det är något av den anda, som besjälade dem vi behöva tillägna oss. Må vi var och en enskilt se vad som brister hos oss själva och sedan göra vårt bästa.

V.

tion framför gruppen en motion avseende *regleringen av arbetstiden i bagerier och konditorier*.

Dess syfte är att genom de ändringar, som föreslås, Sverige må, även beträffande denna lag, kunna ansluta sig till den internationella konventionen. Bland ändringar, som må göras i nu gällande lag i detta syfte, föreslås:

att lagen även skall gälla s. k. familjebagerier och bagerier, som icke arbeta till avsalu. Därjämte föreslås att tidigaste tiden för arbetets början skall vara kl. 6 f. m. i stället för för närvarande kl. 5 f. m.

Bland motioner berörande lagfästade av normalarbetstid märkes även en, som av enskilda motionärer, fru Olivia Nordgren m. fl., framförts, däri yrkas:

att 8-timmarslagen skall med vissa undantag även omfatta sjukvårds- och ekonomipersonalen vid sjukvårds-, fattigvårds- och därmed jämförliga anstalter samt personalen vid yrkesbrandkårer.

En synnerligen behjärtansvärd motion är gruppens angående *lantarbetarnas bostadsförhållanden*. I densamma yrkas:

att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen begära undersökning av lantarbetarnas bostadsförhållanden och snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till åtgärder dels för avhjälpan av nu rådande bristfälligheter och dels för tryggande i framtiden av en bättre ordning bland annat genom en med tillräckliga befogenheter utrustad bostadsinspektion på landsbygden.

Att få ett lagfästade om skyldighet att tillhandahålla människovärdiga bostäder och äntligen ett slut på det elände, som än i dag vidlåder bostadsförhållandena för många tusentals beklagansvärda människor som hittills alltjämt varit nödsakade underkasta sig vad deras arbetsgivare behagat bjuda i detta hänseende, det är om något ett trängande behov.

Det är en skam för ett land som Sverige att tolerera det oerhörda tillstånd, som fortfarande mångenstädes utmärker drängstugan och statarbostaden. Att människorna mångenstädes ha sämre än boskapen å gården är ej alls sällsynt.

Utrymmet tillåter ej att återgiva de interiörer, som blottats vid en opartisk undersökning i Halland nyligen. Vi skola endast återge ett par, tre omnämnden, som i sin lakoniska korthet säga tillräckligt. Sådana fall finnas på otaliga andra håll också.

Rinsegården, ägare Johan Nilsson: Här är drängkammaren belägen i häststallet; uppvärms med fotogenkamin.

Hansagård, ägare Gustav Bengtsson: Drängkammaren i stallet och uppvärms med fotogenkamin.

Kull nr 2, ägare Birger Larsson: Drängkammaren belägen i ladugården med ingång från svinhuset; ingen annan värme än den som kommer från djuren.

I Dammet, Aug. Erikssons sterbhus, är drängkammaren belägen i stallet, i vilket även är svin; ingen eldstad.

Ja, så här kunde citeras i hundratal och tusental av likartade fall.

Lagskydd för lantarbetarnas bostäder är en annan motion, som gruppen framför. Den *godtyckliga* vräkningen skulle därmed undanrödjas. Det talas ofta så vackert om att värna hemmet (sådan det nu i många fall kan vara) för att säkra grundvalarna för staten. Här gives ett tillfälle för de sant fosterländska att praktiskt visa denna förkunnelse i tillämpning genom att understödja denna motion.

Hur förtvivlad är ej i otaliga fall situationen, då utan förbarmande det fattiga statarhemmet med sitt nöta bohag och ofta med stora barnskaror, allt kastas ut i det värsta hundväder för att kanske mannen eller hustrun lystrat till solidaritetens bud.

Utredningen om detta lagskydd anhålles må föreläggas riksdagen 1931.

Nödhjälpsarbetets slopande och arbetskommissionens ersättande med ett statsorgan, som skulle fördela anslagen samt att 20,000,000 kronor ställes till förfogande för detta organ, är en annan av gruppens motioner.

I denna hänvisas på att de allmännyttiga arbeten, som komma att utföras, böra i avlöningshänseende jämställas med den öppna marknadens löner. Främst tänkes på vägarbeten, skogs- och dikningsföretag, arbeten för utförande av skenfria korsningar vid järnvägarna etc. Även påvisas hur arbetslösheten till ganska avsevärd del tenderar att bli permanent, varför provisoriskt nödhjälpsarbete ej är till fyllest.

Effektiv nedrustning är ett krav som bör aktualiseras och inneslutes i den motion om en allsidig undersökning och utredning om Sverges nuvarande försvarsorganisation och militärpolitiska läge, som gruppen framför.

Den kostnadsram av cirka 100,000,000 kr., som den senast beslutade nedrustningen avsåg att hålla landets försvarsutgifter inom, har vida överskridits. Enligt senaste budgetförslag har med omkring en tredjedel överskridits vad man då tänkte sig.

Ur alla synpunkter måste en allsidig utredning anses särdeles påkallad.

Frilösning av arrendjord och andra åtgärder för den jordhungerande befolkningens tillgodoseende är också ett yrkande, som i motion göres av gruppen.

En synnerligen intressant motion, som mycket låtit tala om sig, är den som ett

antal enskilda motionärer från vårt parti, med hrr Möller och Sandler i spetsen, väckt i första kammaren. Dess syfte är att ge det parlamentariska livet en behövlig upprykning och om möjligt skapa underlag för starkare regeringar. I detta syfte föreslås:

- 1) att statsrådet får rätt att deltaga i riksdagsutskottens överläggningar,
- 2) att statssekreterarna få rätt att i utskottens och kamrarnas överläggningar företräda statsråden,
- 3) att dagordningsinstitutet införes i riksdagens andra kammare,
- 4) att andra kammarens fyraårsperiod räknas från nyval, även om nyvalen ske till följd av kammarens upplösning,
- 5) att det nuvarande valsättet ersättes med majoritetsval i emmansvalkretsar,
- 6) att bostadsbandet vid val till riksdagens andra kammare avskaffas, samt
- 7) att regeringen erhåller frihet att bestämma regeringsledamöternas och statsdepartementens antal, dock med den begränsning, att ett visst minimum föreskrives i lag, liksom att fördela ärendena mellan regeringsledamöter och statsdepartementen.

Denna motion kommer att från olika synpunkter tilldraga sig stor uppmärksamhet av alla politiskt intresserade. En hel del av de olika yrkandena torde tämligen enigt accepteras, medan återigen de viktigare, framför allt om ändring av själva valsättet, med de delade meningar som råda härom, säkerligen ej kommer att föranleda till önskad åtgärd.

Att något behövs göras även formellt för skapandet av livligare politiskt intresse torde vara odisputabelt.

Bostadsfrågan är för större delen av befolkningen ett alltmer svårlost problem. För de lägre inkomsttagarna i de större städerna är den i stor utsträckning rent ohygglig.

En motion utmynnande i yrkande om en snar utredning angående bästa sättet för åstadkommande av förbättring i de mindre bemedlades bostadsbehov har av ett antal enskilda motionärer från vårt parti, däribland fruarna Östlund och Nordgren, framförts.

Billigare skolmaterial är en annan behjärtansvärd motion, som av hrr Norling och Sandén m. fl. framförts och varom Morgonbris läsare redan informerats genom en artikel i föregående nummer. (När detta skrives har andra kammaren bifallit de yrkanden, som motionen utmynnade uti.)

Om *undervisningens återställande* till sitt skick före den famösa katekesukasen motionerar hr Rydén.

Socketfrågan återkommer permanent de senare åren. Här föreligger en regeringsproposition, som bekant utmynnande i väsentliga tullförhöjningar, från 10 till 13 kr. pr 100 kg. Den merinkomst detta belopp skulle ge är meningen att sockerbolagen se-

Bonad. Tillhör Zorns donation.

dan skulle utbetala som tilläggspris på betor från den areal, som överstiger 50 proc. av i kontrakt ursprungligen tecknade.

Med anledning av denna proposition och för övrigt av hela denna frågas läge, föreslås de flesta Skånerepresentanterna med hr Sköld i spetsen, att ett anslag på 3 milj. kr. anvisas till understödjande av viss sockerbetsodling under året. Detta i stället för tullförhöjning.*

Hela vår sockerproduktion är ett sorgligt kapitel. I tropikerna frambringas ett vida överlägsnare rörsocker, som utan tullar skulle betinga ett ofantligt mycket billigare pris, ända ned till hälften av vårt, om vi importerade detta i stället. Det är varnande exempel, som dyrt få umgällas, att understöjda industrier som måste leva på understöd från de fattiga producenterna och genom tullar förhindra ett förbilligande och desslikes tillgång på en vara, som står kvalitativt högre och kunde köpas billigare om ej konstlade hinder restes.

Det är ett fullständigt avita system, att den bästa jorden skall användas till en produkt, som i sin tur aldrig kan bära sig utan understöd från övriga landet, med den mindre goda jorden.

Trots frågans komplicerade art måste det väl ändå här ganska snart ske en produktionsväxling.

Några regeringspropositioner av mer socialt intresse äro troligen att förvänta, såsom *sjukkasseförsäkringslagen*, *lösdrivarlagen* etc.

Förslag till *kommunallagarnas revidering* har redan framlagts. En detalj som torde intressera häri är att bestämmelse om kyrkofullmäktige, i likhet med kommunalfullmäktige, nu föreslås.

Det allt annat överskuggande spörsmålet

* Riksdagen har senare beslutat att anslå 3,800,000 kr. till understöd av sockerbetsodlingen.

är ju, som alla veta, dock *förslaget om tullförhöjningar* för hjälp av jordbrukets betryck. Denna proposition, som nu avlämnats, utmynnade i väsentligt höjda tullsats. Så t. ex. föreslås för havre, som nu är tullfri, 4 kr. pr 100 kg. För råg, vete, ärter och bönor 6 kr. mot nuvarande kr. 3: 70, för mjöl kr. 9: 60, för havregryn kr. 10: 80 pr 100 kg.

När detta läses ha väl med anledning av denna proposition nya förslag avlämnats, utgående från andra synpunkter om vad som i längden bäst kan gagna modernäringen. Riksdagens flertal torde få betraktas som motståndare till de av regeringen här framförda kraven, varför den politiska ställningen är ganska oviss f. n.

Som några veckor komma att ligga emellan från det denna korta översikt skrivits och tills den kommer under läsarnas ögon torde en del av de däri antydda motionerna då avgjorts, vilket läsarna i så fall av dagspressen redan informerats om.

A. V.

Vår rörelse går framåt.

Från alla delar av landet ingå glädjande meddelanden om att nya medlemmar ansluta sig till klubbarna. Nya klubbar bildas. Nya kommissionärer för Morgonbris anmäla sig. Överallt förspörjes en livaktighet och arbetslust, som är glädjande och inspirerande.

Låt denna upprykning stimulera oss alla att villigt och glatt arbeta vidare för väckande av våra ännu likgiltiga kamraters intresse för vår gemensamma sak!

En landsända med romantik.

Påståendet låter intressant och lockande. Även om uttrycket i flydda dar motsvarade begreppet på ett helt annat sätt än nu, så torde det även i vår realitetsbetonade tid ej vara helt missvisande.

Ett annat påstående inbjudes man i förbigående göra i detta sammanhang: Ingen kan leva i verklig mening ett rikt liv bara av verklighet! Det måste även därjämte till något om romantik, för nående av rikare uttryck för sitt väsen. För levande av ett rikare liv. Lidelsen för rätten, för konsten, skönheten, religiös inställning, filosofiska spekulationer etc., vad är det annat än romantik? (Här ser man hur enkel definition över invecklade ting kan göras. För ett efterbildande varnas dock.)

Nå, vilken landsända avses med rubriken, undrar läsaren otåligt. Värmland. Naturligtvis! Vilken skulle den eljest vara?

Nu till andra gånge av de för mildrande omständigheter som föranleder denna lilla mellansticksbild i denna högt aktade tidning.

Dess redaktör dekreterade: Med anledning av en redogörelse i vårt aprilnummer för påskfirande enligt gamla traditioner i värmländska bygder och ävenledes förläggandet av agita-

tion under april i Värmland av partiets kvinnliga agitator, införes en del bilder från denna landsända. Ni åläggas utfylla bilden genom en liten snabbinformerings om något typiskt värmländskt.

Alla språkmänniskor hävda: att

skriva långt och breda ut sig är ingen konst. Att skriva kort, av tio ord i en mening kunna stryka sju som oväsentliga, det är att börja kunna skriva. Med denna ofrånkomliga sanning och vissheten att vara oförmögen följa den, vilket

inledningen redan åskådliggör, är det litet svårt uppfylla redaktörens önskningsar.

Värmlands mest typiska särdrag har i långa tider och alltjämt, fast nu i mindre grad, utgjorts av ett lyriskt-romantiskt karaktärsdrag.

Många samverkande orsaker ha predisponerat härtill. De stora skogarnas mäktiga sus, då vinden spelat i dess kronor, älvarnas svall och bäckarnas porlande, de mäktiga forsarnas orgelbrus, de i skogarna tjuotals inmängda små bruk, grupperade med lämpligt avstånd kring större järnverk, de många herregårdarna, med sina underdåniga bondgårdar och torp, det växlande arbete, som kräves för uppehållande av allt detta. Ett släkte av denna natur, danad med stundom sorgbundet, oftast öppet och glättigt sinne. Rörjande något ursprungsfriskt, lekfullt i sitt väsen. Något visst äkta naivt och barnafriskt. En jordmån för romantisk inställning. Vartill ett mera enformigt landskapsstruktur, med sitt

M. I.

vid **BYK** och **BAK**
vid **TVÄTT** och **STÖK**

bliva händerna spruckna och röda. Men detta vanprydande och plågsamma obehag kan man numera lätt avlägsna. Gnid blott in händerna efter slutade bestyr med litet GAHNS MANIOL, som botar och helar all narighet och gör handen vit och vacker.

GAHNS
UPSALA

MANIOL
HÄNDERNAS BESKYDDARE

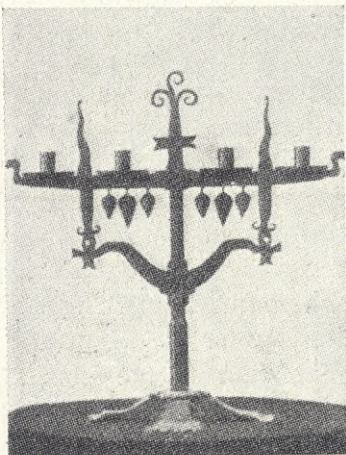

Märklig bonad från Dalby, Värmland.

mera ensartade arbete icke äger förutsättningar att bjuda.

Hundraårig odlades en förnäm kultur på de talrika brukens gästfria herregårdar Värmland runt. Ända fram till åttio- och nittioalet, då ändrade förhållanden, med de stora bolagens dominerande inflytande, alltmer präglade en ny tids mera prosaiska drag.

Det är ett stort nöje att studera memoarer och skildringar från brukens och järnets storhetstid i Värmland. Brukspatronerna voro den tidens stora tongivande män. Icke endast i Värmland utan även i Sverige. De voro samtidigt våra statsmän, diplomater etc. såväl in- som utrikes. De voro även de frikostiga mecenerna. Till de värmländska brukens herregårdar samlades de fattiga begåvningarna. Där kunde tjugtals av sådana samtidigt vistas många vecor i sträck och underhålls, samti-

Värmlands hemslöjd: Ljusstake i mässing.

digt som alla var på sitt sätt bidrogo att berika livet icke enbart ur "gourmandistisk" synpunkt, men ur kulturell. Även traktens befolkning påverkades i viss grad av detta rörliga, rika liv. Det höglästes, spelades amatörteater, musicerades o. s. v. även med allmogen som auditorium.

Många av våra nu berömda män, både på det vetenskapliga, konstnärliga och andra områden, äro sådana fattiga begåvningar, som dessa värmländska brukspatroner helt underhöll under dess utbildning såväl i Sverige som utlandet.

Idylliskt och avundsvårt (?) framstår emellertid det liv, som fördes under dessa tider. Fullt av sägner, sång, romantik.

De värmländska bruken utgjorde även genom sin export förbindelseleden till utlandet och yttervärlden. Härigenom blev växelverkan, en eggelse och stimulans till ett rikare och mer skiftande liv, som övriga landskap saknade tillfälle utöva. Bruken blevo det pulserande livets centra.

Ett livligt släkte fostrades, verkade, svann, generation efter generation vid dessa bruk i de stora skogarna. Strävsamt var nog dess slit, men efter dagens tunga id och under de stora helgernas firande togs skadan igen. Ett muntert liv kännetecknade dessa tider under vilopauserna. Livsföringen, själva sätet att vara, samvaron, allt detta som arbetet ej utfyller, fick en romantiskt färgad prägel. Något i hög grad tjusande, ehuru svårt att distinkt ange gav en viss air åt detta landskap och dess bebyggare.

Ur denna miljö är det ganska förklarligt att många av vårt lands främsta banbrytare för andlig och materiell odling skulle växa fram. Men ännu mer förklarligt att stora skaldar, berättare, konstnärer av skilda slag skulle uppstå.

Från Värmland härstammar eller ha uppväxt icke endast några av vårt språks främsta mästare och konstutövare, såsom Tegnér, Geijer, Fröding etc., utan även en rad av våra yppersta vetenskapsmän och upptäckare på nästan alla områden, ej minst metallurgins. Vi skola ej uppta utrymmet med angivande av några namn, då dessa skulle bli alltför många.

Som känt äro nu de många mindre bruken nedlagda och ha efterföljts av de stora järnverken med världsindustri. En nyare tids struktur har formats och väl även övat sitt oemotståndliga inflytande. Flydda tidens

Märklig bonad från Dalby, Värmland.

patroner, andliga vagabonder, figuranter etc. ha efterträts av ingenjörerna, de industriellt disciplinerade arbetarna, den opersonliga bolagsformen, men trots allt detta lever ännu mycket av sägen och sång, saga och musik, lyrisk stämning och romantik kvar i det värmländska folkets psyke.

Landskapet är ju ganska skiftande. I mellersta delens stora dalgångar fångar ögat de mjukt böljande åsarna med smekande men samtidigt storslagna linjer. Här lågo de många bruken och herregårdarna. Nu finna vi där sätet för de stora, dominerande järnverken.

Fryksdalen, det är "sagornas och sägnernas land". I norr breda sig de stora finnskogarna. I väster ligg sjöarna tät. Här bo hantverkare, konstnärarfolk av olika slag. Väners-trakterna: landskapets kornbod. Östra delen: omväxlande skogs- och odlad mark. Här ligg en del av de stora bruken.

Från Värmland utgår i dag en världsomspännande industri, som i sin tillämpning är något av förverk-

Gammal spikmedja i Värmland.

Kvennfôlk

En otryckt dikt av Anders Fryxell

Kvennfôlk di ä som vär å vinn:
östa, västa, sönnä, nola.
Bäst åska går å tårskurer rinn
skin ho ôpp så vackert, sola,
A bäst som dä ä så langt å milt,
tar dä te å stôrme så rasene vilt.
Kvennfôlk ä rent förunnli. —
Kvennfôlk ä outgrunnli.

Ur Värmlands Hembygdsförbunds Årsbok.

Brödet

håller sig färskt
längre om Ni
bakar med

det hälsosamma bakpulvret
Världsmärket sedan 1857

ligad saga, fast det för nående av detta resultat samtidigt gör våld på ursprungs- och vildmarkscenerier nog så "romantiska".

Vi syfta på den turbinindustri och vattenkraftsmontering, som lockar ljus och drivkraft ur fallens kaskader i alla världsdelar. Som visserligen fjättrar forskarlen, men i gengäld trollar fram mäktiga makter till människans tjänst.

Sedan järnindustrins svåra efterkrigsår nu efterträts av mera normala tider präglar åter ett rastlöst liv den värmländska bruksdriften, landskapets huvudnäring.

De stora folkrörelserna ha i Värmland haft starkt grepp och stöd. I landsändar med relativt frisinnad befolkning och dito press har emellertid arbetarrörelsen haft svårare att få insteg på tidigare skede. Värmland har i detta fall ej utgjort något undantag. Numera är dock arbetarrörelsen på god frammarsch i landskapet.

På senare generationers släkte ha framför allt två män, ända från nittioalets början till senaste åren, övat ett betydligt inflytande för såväl personligt fostrande som samhälleligt arbete. Dessa för alla värmlänningar så bekanta äro: Mauritz Hellberg och Harald Vadman. Den senare för kort tid sedan gången till det land ingen vänder åter från.

Som denna "snabbmålning" ut-

tryckligen av redaktören angavs att få fylla högst ett par spalter, så vågar jag ej utförligare gå in på det rika ämne, som uppläggnings kunde inbjuda till. Därför endast dessa rapsodiska antydningar om en intressant landsdel.

Skönt och sägenomspunnet förmår förvisso Värmlands bygder alltjämt locka och tjusa främlingar från när och fjärran.

V ä r m l ä n n i n g .

Envar vet, att säden icke blott blir bröd, det oundärligaste av människans näringsmedel, utan även brännvin, det farligaste av hennes berusningsmedel. På det andliga området har det tryckta ordet samma dubbla egenskap. I vår tid blir läsningen ej sällan njutnings- och berusningsmedel i stället för näringsmedel. Allt mer övervämmas man nu av dagliga tidningar, veckotidningar, tidskrifter, vilka kunde äga en stor och berättigad uppgift, ifall man på dem ställde stora krav och visade att man endast låter sig nöja med det fullgoda. Men ofta finner man skämtbladen bjuda på tarvliga omstuvningar av gamla inhemska eller nya utländska kvickheter i stället för det samhällsattirens salt, som hälsosamt friskar upp folkets blod. Man suger i dagbladen långdragna referat och överflödande illustrationer av oviktiga händelser och brottsliga handlingar; man inhämtar oändliga smånotiser och obetydligt

prat om än obetydligare ämnen. Den forna skrällen att "komma i tidningen" är nu bytt mot den att *icke* komma dit! En var väntar den trösten att där få läsa, när blåsten tagit hans hatt eller en tjuv hans kappsäck, och hela landet undfägnas med Stockholmsbalernas klädningar och herrgårdsjakternas offer! Men dessa brottmålsreferat äro smitthärdar; dessa notiser äro skvallerjuckans utbredare. Folkets andliga hälsa lider av att det framför allt är detta, man av dagspressen tillgodogör sig, medan många lämna det värdefullare åsido såsom "tråkigt". Under tiden är den vida världen fylld av viktiga händelser, stora upptäckter, sociala strider, kulturella frågor, andligt skapande. Men allt detta har pressen icke tillfälle att ägna annat än en flyktig uppmärksamhet!

Ellen Key.

MORGONBRIS MAJNUMMER

lovat att bli särdeles värdefullt, intressant och omväxlande och ett förträffligt agitationsnummer.

Rikt och vackert illustrerat.

Bör säljas vid alla första maj-demonstrationer och möten.

Höj upplagan väsentligt!

Agda Östlund 60 år. Internationella kvinnodagen

Agda Östlund.

Ett ordspråk lyder: Man är aldrig för gammal att lära. Ett välsignat ordspråk, ty det låter en förstå att man aldrig behöver bli gammal. I vår tid talar man inte heller så mycket om gamla människor i samma betydelse som förr. Årsringarna fäster man sig mindre vid. Nu är det mera tal om insatserna i den krets personen verkat. Den stora högtidsdagen, som betecknade att man stod på middagshöjden av sitt liv, har 50-årsdagen intagit i långa tider. Men nu ifrågasättes om inte en stark förskjutning inträtt och att 60-årsdagen börjar få högre rang och värdighet som högtidsdag i en människas liv. Först till 60 år får man den inställning och överblick som ger en mera fulltonig bild av människan som medarbetare, medskapare i utvecklingen.

Agda Östlund är ett exempel härpå. De sista 10 åren har givit oss den Agda Östlund som, man kan nästan säga, man gick och väntade på. Inte så att man på något sätt vill underkänna hennes föregående arbete, tvärtom, men som politiker, som ledamot av riksdagen är det som Agda Östlund kommit till sin fulla rätt. Det betänksamma och eftertänksamma har där stort värde, vilket ligger för Agda Östlund och är en av hennes starkaste sidor. Som bekant är det den tredje perioden hon har säte och stämma där.

Inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen har hon verkat snart i 30

har firats på många platser över hela landet. Man meddelar från olika håll att dessa möten, fester, samkväm etc. varit väl besökta och mångenstädes tillfört klubbarna ytterligare nya medlemmar. Ännu har dock ej hunnits inkomma meddelanden från alla möten. I nästa nummer införes uppgift på de platser, där kvinnodagsmöten hållits.

Där ej särskilda talare stått till buds har man använt sig i stor utsträckning av det föredrag förbundsstyrelsen gått i författning om att tillhandahålla.

Den till Kvinnodagen utsända pa-

är, varav över 20 år i dess ledning, och hennes insatser inom nykterhetsrörelsen är av ännu längre tidrymd. Dessutom deltagar Agda Östlund i det sociala välfärdsarbetet och har innehaft och innehar en hel del uppdrag i den församling hon bor i.

Det vore ganska frestande att här närmare ingå på Agda Östlunds insatser i riksdagen, men det är ju varken motionernas antal eller deras karaktär som ger bilden av den duktige riksdagsledamoten, utan fastmer inställningen i sin helhet som ger värde.

Agda Östlund slog ganska snart igenom i riksdagen, vilket kan vara rätt svårt, trots goda förutsättningar, men som är av stor betydelse för arbetet där. Att behålla den en gång vunna populariteten kan oftast vara kanske svårare än att erövra den. Men med kloket och omdömesgillhet har Agda Östlund på grund av gedigna personliga egenskaper och ett försynt sätt, alltid bibehållit det värdeomdöme, som tidigt gavs henne från politiska arbetskamrater och även av icke meningsfränder: En svekfri, ärlig medarbetare, som ej drives av ovidkommande motiv eller personlig fåfänga att synas, utan att fastmer verkligen v a r a.

Vårt tack för de många årens oförtrotta arbete bringas henne varmt på högtidsdagen och samtidigt en uppriktig och förhoppningsfull önskan om ännu många års fortsatta insatser för de idéer hon vikt sitt livs arbete åt.

S. V.

rollen för en opinionsyttring av de fundamentala synpunkter där angavs, har på alla platser enhälligt antagits. Vi återgiva densamma här nedan.

Ännu återstå många väsentliga av våra, sedan arbetarrörelsens början upprepade krav att uppfylla.

Fordringar, lika levande och oundgängliga för att skapa förutsättningar för ett ljusare liv för de stora massorna i dag som för en mansålder, då de av en fåtalig skara pionjärer började resas. Fortfarande måste vi föra vår kamp mot nöden och fattigdomen. Alltjämt, oförsonligare än någonsin, bekämpa kriget.

Freden prisas visserligen i de officiella talen av världens mäktige, men alltjämt ligger krigets anda och mentalitet djupt rotat i inflytelserika samhällsskikt.

I demokratins och den allmänna medborgarrättens tidevarv — den första epok världshistorien känner i detta hänseende — böra kvinnorna med sina nu fullmyndiga rättigheter och skyldigheter göra sig gällande vida verksammare i samhällslivet.

De ha i samma grad som männen ansvar för tidens förhållanden.

Medelbart kunna kvinnorna dessutom öva inflytande som det nya släktets danare på ett sätt, som icke står andra till buds.

Oöverskådligt är därför kvinnornas verksamhetsfält i betydelse och verkningar som uppfostrare och vägledare.

Kvinnor! Vilja ni inte nu, då tiden ropar på edra gärningar, samfällt sätta in all kraft — den må vara personligen ringa, men i enig samklang med våra systrar världen över oöverbinnerlig — för att förhindra att våra egna kära någonsin mera skola offras i krigets meningslöshet och barbari?

Kvinnor! Är det inte värt vår personliga insats, att den myckna oförvillade nöden i världen må försvinna?

Inga genvägar givas dock att genom formella akter — såsom genom antagandet av uttalanden och resolutioner — skapa bestående fred eller genomgripande social rättvisa.

En personligt ansvarig gemensamsanda, levande känsla för samhörighetens krav och en genomförd solidaritet äro de enda säkra grundvalar, vi ha att bygga på.

Tidens signatur visar, trots så mycken upplysning och humanitet, allt tydligare tendenser för våld och brutalitet.

Sannerligen kräves det icke samfälliga insatser av kvinnorna i det samhälleliga utdaningsarbetet.

I de socialdemokratiska kvinnornas organisationer inbjudas ni till medlemskap.

Hur anordna vi agitationsmöten?

Partistyrelsen eller Kvinnoförbundets styrelse sänder ut en agitator, som skall hålla föredrag vid agitationsmöten för värvande av kvinnliga medlemmar till partiet. Distriktsstyrelserna göra upp resplan och sända ut paroller till arbetarekommuner och kvinnoklubbar, och både från huvudledningarna och distriktsstyrelserna påbjudes samarbete mellan partiets organisationer samt anordnande av festliga möten och bedrivande av energisk föragation för talrik tillslutning till de möten som anordnas.

Hur verkställs nu i regel dessa åligganden?

Jo, på många platser lägger man verkligen manken till, arrangerar trevliga samkväm med musik, sång, deklamation och kaffeservering samt uppvaktar varje familj inom samhället med inbjudan till mötet. Och i regel så nås också i dylika fall ett tillfredsställande resultat.

Men detta sker långtifrån på alla platser. Det händer ibland att man kommer till platser där ingenting mer gjorts än lokal förhyrts och mötet affischerats. Om man då till mötesanordnarna framställer den frågan varför inte samkväm anordnats, får man inte så sällan det svaret: "Det ha vi inte tänkt på, men det kanske nog var dumt, för här går aldrig folk till möten med enbart föredrag."

Där givas tillfällen till samfällad uppslutning för tidens krav.

Understryk kvinnodagens appel genom intensivare arbete för socialismen, därmed grundläggande rättens herravälde över våldet.

Kvinnor! Slut upp under socialdemokratiens banér!

Som en sammanfattning kan sägas, att detta års vintermånader har en stark uppräckning av intresset och arbetet allestädes försports inom vår rörelse. Från talrika orter ingå glädjande meddelanden om nya medlemmars anslutning till klubbarna. Det har under månaden givits platser, där flera tiotal nya medlemmar vunnits. Så skall det låta! Fart och framåtanda i arbetet. Glättigt och enigt arbete och det blir på samma gång livgivande och trevligt.

För att nu inte tala om de platser där man är så inställd på att ingenting går, att man därför inte anser mödan lönt göra de allra minsta ansträngningar. Jag har från mina resor åtskilliga roande exempel på, hur det i samhällen där man varit alldeles övertygad om att ingenting lönade sig, endast behövdes spridande av några hundra löpsedlar för att lokalerna skulle fyllas till trängsel.

På en del platser brister det också på det betänkligaste i samarbetet mellan organisationerna. Om arbetarkommunerna anordna ett möte anse sig kvinnoklubbarnas medlemmar inte behöva ta någon befattning med detsamma, även om det uteslutande gäller värvande av kvinnor till klubben.

Och arbetarekommunernas styrelser glömma bort att ta kvinnoklubben till hjälp i arbetet.

Så svarade mig t. ex. för en tid sedan en kommunordförande på min fråga om husagation bedrivits, att han inte hade haft tid därtill. När jag då anmärkte att denna agitation kunde utförts av kvinnoklubbens medlemmar, måste han ju medge detta, men det var tydligen för honom ett fullständigt nytt uppslag, som aldrig skulle kunnat födas i hans hjärna.

Det är dock en sak, som vi måste lägga stor vikt vid: att reklamen skötes ordentligt. Partitidningarna böra utnyttjas, inte bara för annonser, utan även för agitationsartiklar, notiser och blänkare. Och så fort ett möte hållits, bör meddelande därom insändas till partitidningen.

Rikligt med affischer bör uppsättas, men ändå viktigare är att man rekvirerar flygblad för husagation. Om man ej anser sig ha råd trycka särskilda flygblad för det ändamålet kan löpsedlar rekvireras från Kvinnoförbundets expedition, å vilka man dock måste fylla i föredragshållarens namn, plats för mötet etc. Men det allra effektivaste är naturligtvis att genom personligt samtal öva agitation bland de människor, man kommer i beröring med.

Om en aldrig så duktig talare anländer till en plats och man ej ordentligt kungjort hans ankomst, utan han får tala för glest besatta bänkar, så har ju inte besöket avsedd verkan, utan blir i stället bara ett belägg för de tvivlande, som äro övertygade om att allt är lönlöst.

Men låt oss nu återgå till själva anordnandet av möten.

När vi skola samlas en kväll, och vi därtill även inbjudit utomstående, för att ge vidare spridning åt våra idéer, varför se vi då inte alltid till

Zorn: Mona.

att detta sker under så angenäma former som möjligt?

Även om våra förhoppningar om fyllda lokaler grusas, så efterlämnar ett trevligt anordnat möte hos de besökande ett ljusare och gladare minne, än om man måste gå hem med den känslan, att anordnarna inte ansett det mödan lönt göra så mycket för trevnaden, som att ta in litet blommor eller tallris att pryda talarstolen med. Nej, gå vi omkring som riktiga tungusar, som inte anse det lönande att det allra ringaste bemöda oss för att göra det trevligt, då tjänar det inte mycket till att vi inbjuda till möten. Vilja vi inte arbeta för tillslutning till mötena, då böra vi lägga i dagen så pass mycket ansvarskänsla att vi inte ta emot föredrag, utan då böra vi helt enkelt säga ifrån att vi ingen agitation vill ha.

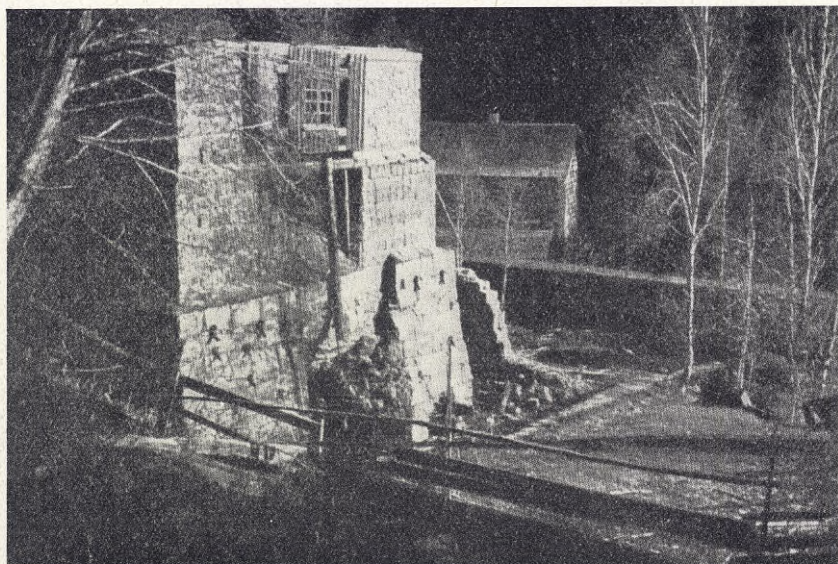
Även om det är partiet eller förbundet, som står för kostnaderna, så böra vi komma ihåg att partiet och förbundet det är vi själva. Det är ju till syvende og sist partimedlemmarna ute i bygderna som genom sina kontingenter bilda de kassor ur vilka agitationen bekostas.

H. F—d.

Studiekursen

till Finland kommer att äga rum omkring den 7—10 juli.

Vidare i nästa nummer.

Svartähyttans masugnsruin. Foto: Ölander, Filipstad.

Påskafton.

Av Anna Wettergren-Behm.

Varje helg har liksom sitt eget ansikte. Julens är varmt, stilla och moderligt. Det har stjärnor i håret och hemlighetsfullt leende kring munnen. Midsommar har väl snarast en glad pojkes uppsyn, en pojke med syrenkvist i mössan och huvudet fullt av låtar och danstramp. Och pingsten ler emot oss med tusen ljuva gåvor. Det doftar av hägg och konvalj kring hennes ljusa flickhuvud och för varje år griper hon på nytt kring vårt hjärta med livets egen unga och eviga kraft till förnyelse.

Påskan. Ger den ej snarast förnimmelsen av storm och vårlängtan, av ett par vecka, drömmande ögon i ett trolskt och förväntansfullt ansikte? Påskan har aprils oro, dess underliga vårsus och ljuvliga väntan: uppståndelsens helg, i såväl den djupaste som den lättast förnimbara

Skånsk flamskudde ur Zorns donation.

betydelse, en helg, värd att firas och göras minnesrik.

Mina barn bruka tveka i valet mellan jul och påsk. "Påskan är kanske ändå roligare", ha de ibland sagt. Vi fira den på vårt vis traditionellt, med bibehållande av vanor från en gammal stad i målarkrakten.

Onsdagen före påsk är "tranaf-ton". Då "bär tranan ljus i säng". Barnen springa utklädda omkring och föra åtskilligt buller.

Skärtorsdags kväll få inga spjäll vara öppna, ty under natten flyga käringarna genom luften på väg till Blåkulla, och det börjar knalla av "påsksmällar" kring knutarna.

Långfredagens morgon ges ris på sängen, och huset genljuder tidigt av jämmer och skratt. Till middagen äta vi stekt, saltad laxrygg med korintsås, vinsoppa samt gräddkaka med hallonsylt. Den matsedeln är lika fastslagen som julaftonens lut-fisk och gröt samt påskdagens näselkål.

Toppunkten av spänning samlar sig dock kring påskaftonen. Under veckotal förut har den förberetts genom målade och diktade av påskbrev samt genom tillverkande av fastlagsris, uppdrivande av påskliljor och tulpaner m. m.

Det brukar vara ett glatt och förväntansfullt sällskap, som slår sig ned kring det långa bordet om påskaf-tonen.

Bordet är en festlig syn. I blankskurat tenn står det nyutspruckna fastlagsriset med lätta, färgade fjä-dervippor i topparna. Påskliljornas gula solar och narcissernas stjärnor lysa bland det späda gröna, små lustiga kycklingar och friska ran-kor pryda duken, och på varje ser-vett sitter en vacker pappersfjäril. Några färggranna påskkäringar på kvastar hänga ned från takkronan, och vid varje plats ligga ett eller flera ägg av marzipan. Det finns rädisor och murklor på bordet och nyrökt skinka samt ägg och gröt i bukiga tennskålar.

I höga stakar brinna ljus, och det är en underlig stämning av vinter och vår, av röd eld och kylig skym-ningsdager. Kanske är just den dagern det bästa av allt under denna kväll.

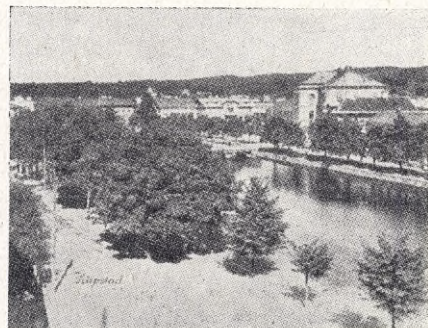
Hungern är vanligen stor, ty alla ha sparat sig, och det är en glädje för en husmor att längs hela bordet se så många muntra och ivriga an-sikten.

När turen kommer till äggen, lå-ter det så här:

"Min tupp ä grå, han skall rå,
din ä rö', han ska dö",

och så knackas äggen mot varandra kors och tvärs, framkallande mor-ska eller stukade miner. Naturligt-vis finns det verser på äggen, och några äro målade. Särskilt lustigt är det, då någon godtrogen själ knackar hål på ett ägg, som fyller tallriken eller golvet med socker-pullor.

Alla äta, ingen tänker på något annat. Då hörs plötsligt ett förfär-ligt skrän: "Påskbrev!" Och in i rummet, runt hela bordet, flaxar en hemsk påskkäring, lämnande efter sig massor av brev. Där är inte bara lösa brev med stora sigill och bro-kiga fjädrar, där finnas också hela buntar, insatta i klykor av trä. Detta är ett värmländskt bruk och begag-nas för att visa, att dessa brev kom-ma från samma givare. Alla barnen

Gatuparti från Filipstad.

och far själv rusa med härskri upp för att få fatt i påskkäringen, men det lyckas aldrig. Och så slå vi oss åter ned, nu för att dela ut, läsa och beundra alla breven.

Där finnas av många sorter, alltifrån de primitivaste, som blivit avritade mot ett fönster efter ett tryckt kort, och det traditionella med "sopa, raka, smörjehorn", allt intill de mera fria och personliga, avfattade för varje särskild familjemedlem.

Dessa påskbrev kunna vi numera inte undvara. De ha blivit ett led i våra begrepp av helg och minne, de sparas år från år och tagas ibland fram. De ha blivit nästan som ett slags årsdagbok, och barnen tröttna aldrig att se dem. På sätt och vis äro de familjedokument, givna under en lätt och festlig stämning och kanske just därigenom fasthållande, vad som svårligen kan gripas.

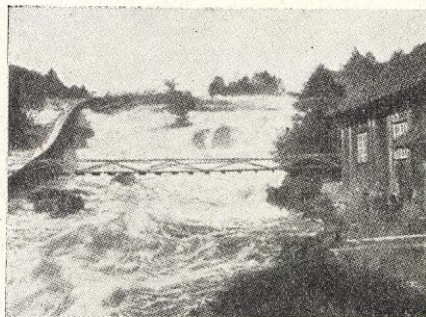
Efter påskbreven blir det grötens tur. Och nu kommer åter ett moment av stark spänning. Under hela måltiden har en stor strut, bemålad och blomsterprydd, stått på bordet och väckt allas nyfikenhet.

Nu förkunnar husmodern: "Den, som får mandeln i gröten, han blir inte gift i år, utan han får, vad som finns under struten."

Och det kappätes gröt i massa och rimmas därtill, tills slutligen den lycklige mandelfinnaren anmäler sig och begåvas med en trevlig present: en färglåda, ett litet smycke, en bok eller dylikt.

Vid kaffet slå vi oss ned kring brasan, och vid dess fladder läser någon Karlfeldts påskdikter och Frödings vårsånger, under det skuggorna stiga och falla i vrårna.

Det har blivit värnatt ute, och en stor, blek måne ser in på oss mellan björkarnas tunna grenverk. Himmel och vatten lysa försilvrat ljusa, men träden stå mörka med skarpa skuggor, och då vi vända oss mot gårdsplanen, se vi det underligaste trollaktiga skådespel. Därute ha

Rottnerosfallet med "den gamla smedjan", Gösta Berlings saga.

Klarälven. Foto: Ölander, Filipstad.

samlat sig traktens alla små och stora barn, klädda till käringar och troll, sotade, oigenkännliga, med långa kjolar och stora rockar, neddragna hattar och skylande schaletter. Där, kring rundeln i månskenet, uppföra de en tyst, outtröttlig, mjukt skumpande ringdans, som ger oss den mest mystiska förnimmelse av sagoväsen, levande och verkliga, och dock såsom skapade direkt ur en stor konstnärns fantasi.

Kvällen börjar minna om Valborgsmässa. Kring sjön brinner en och annan eld, då och då ekar ett skott genom tystnaden, och från marken stiger den tidiga vårens doft av fuktig jord, av rötter och fjolårs gräs, av aningen om vaknande liv.

Påskbordet, brasan, månskenet, trollen giva åt vår värmländska påsk ett skimmer både av glädje och ljus, både av mystik och dunkel. Vi älska den såsom helgen mellan vinter och vår, förnyelsens sköna helg.

(Ur Värmlands Hembygdsförbunds årsbok.)

Kapitalet.

Karl Marx' stora verk har nu börjat utgivas på svenska av Tidens förlag. Längre har detsamma varit planerat. Redan för 17 år sedan, när Tiden började sin förlagsverksamhet, ansågs en av dess första stora uppgifter vara, att utge detta epokgörande arbete i svensk språkdräkt. Åt en av vårt lands mest lämpade personer härför gavs också då detta uppdrag: d:r *Rickard Sandler*. Oavbrutet har översättningen av många samverkande orsa-

ker fördröjts, först nu kan förlaget i följd garantera utgivningen. Ett vågsamt företag. Kapitalet omfattar 3 stora band med omkring 2,000 sidor. Det är avsett att uppdelas i 35 64-sidiga häften à 1:25.

Originalupplagans utgivningsprocess drog en tidrymd av över 50 år. Endast första bandet hann Marx själv definitivt fullborda. Sista kvartsseklet av sitt liv var han sysselsatt med detta gigantiska verk. Ofantligt var det material och de förstudier, som tarvades för dess tillblivelse.

Man får hoppas, att förlaget röner förtjänt uppmuntran medelst en ej alltför liten läsekrets av detta, den internationella arbetarörelsens främsta teoretiska verk.

Kooperatörens jubileumsnummer. Det nyigen utkomna andra jubileumsnumret av Kooperatören, varmed tidskriften högtidligt håller sin tjugufemåriga existens, är huvudsakligast ägnat jordbrukets problem. Många framstående fackmän bidra åt var på sitt område belysa jordbrukets olika sidor. Även den svenska bostadskooperationen skildras av en expert å området. Samma förnämliga utstyrsel som föregående nummer utmärker även detta värdefulla häfte.

Björkallén till Ransätters kyrka.

Anna Lindhagen 60 år.

Anna Lindhagen.

Den 7 april har Anna Lindhagen passerat sex decennier. Ett kort tidskede för en så verksam människa.

Det ligger något av lystringssignal och stridsfanfar i detta namn. Tack vare dess bärarinnas särpräglade väsensart och personlighet.

En stark vilja, suggestiv aktivitet att egga och stimulera till insatser för främjande av önskemål, som ligga Anna Lindhagen närmast om hjärtat, äro för alla synliga karaktärsdrag hos henne.

Det ljumma, passiva, tveksamt avvaktande eller det ängsliga: vads skall-folk-säga?, ej sällan utmärkande kvinnor ur de kretsar Anna Lindhagen utgått från, har intet rum i hennes hjärta.

Ej likgiltigheten men ställningstagandet, även om det, som oftast råkar vara fallet, är i hopplös minoritet för dagen, utmärker Anna Lindhagens psyke.

Mycket har hon förvisso gjort att väcka och stimulera vida kretsar till förståelse och uppfattning av skönheten och dess rika, oersättliga värden. Ej minst i naturen. Ivrig förespråkare för naturens bevarande så långt möjligt i stadens stenöken, som för tidstypiska skeden, speglade livet i arkitektur, husgeråd och annat, har hon gjort en insats, som framtiden mer än nuet kommer att skatta för dess altruism och framsynhet. En äkta socialistisk gärning.

Att Anna Lindhagen varit en av banbrytarna och de drivande krafterna för koloniträdgårdsrörelsen i

Zorn: Mora marknad.

vårt land torde vara känt av alla våra läsare.

Djupt intresserad av andliga värden har Anna Lindhagen på många av de unga personer, som älska att samlas i hennes hem — sedan några år förlagt till Fjällgatan på Södermalm, i förbigående väl det utsökta läge för beskådandet av huvudstadens skönhet som gives — övat ej obetydligt etiskt inflytande. Där finnes ett för studiecirkel och för övrigt personligt intresserade, stort särskilt avsett studierum med utvald litteratur, därav en stor samling Stockholmsmiana, som flitigt anlitas av intresserade. Där samlas ej sällan personer av vitt skilda åskådningar till meningsbyte, högläsning, musikutövning etc. För de deltagande äro dessa oftast givande högtidsstunder.

Anna Lindhagens insatser i vår rörelse, däribland som flerårig redaktör för Morgonbris och styrelseledamot av förbundet, äro ju av alla våra läsare kända och uppskattade.

På senare åren har hennes alltmer krävande verksamhetspost som föreståndare för en av Stockholms barnvårdsnämnds viktigaste grenar, lagt för starkt beslag på hennes tid och krafter för att tillåta mera aktivt deltagande i vår rörelse.

Tyngdpunkten av Anna Lindha-

gens arbete har ju varit och är alltjämt, som alla veta, socialt. Efter medborgarrättens och demokratiseringens större möjligheter till positiva insatser på detta rika fält, är det personer av hennes art som just behövas. Folk som vill någonting och kan någonting. Hennes största insats har nog varit i arbetet för ensamställda mödrar och deras barn. En hel livsgärning i tvekamp med gammalt oförstående för dessas rätt.

Den mängd av sammanslutningar för humanitära syften Anna Lindhagen ägnat tid och krafter att tjäna skola vi här ej beröra.

Någon opraktisk idealist har Anna Lindhagen aldrig varit. Därtill är hon alltför djupt socialt intresserad. Hennes syfte har alltid varit att i livet praktiskt få tillämpa ideella önskemål i realitetsbetonad gärning.

Anna Lindhagen hör till de personer, som med sina rika lynnesskiftningar alltid verka personligt starkt. Åstadkomma en reagens, sympatisk eller motsatsen. Aldrig lämnande någon oberörd. Alltid stimulerande.

Vi önska jubilarerna på bemarkelsedagen många år framåt av hälsa och andlig vigör att verka för det allmännas bästa och tacka hjärtligt för hittills gjord gärning. S. V.

Vår.

Nu vaknar vinterdåsigt by
vid lärkors spel i solig sky
och takens dropp och vindens brus
och bäckens silverspröda sus —
allt, som förundrat sinne när,
bär bud om väntad ljuvlig vår.

Hör vårens flod, som bryter fram
och spränger trotsig varje damm;
i trädens stammar stiger sav
och fröet väckes ur sin grav,
ty livets kraft i solens glöd
går segerstark ur natt och död.

I vårens tid vi veta visst
att ädel sådd, skall gro till sist
att vad vi velat, vad vi drömt
är som ett korn i mullen gömt,
att den som kämpar, håller ut,
skall vinna segerns lön till slut.

Så skänker solen kraft och tröst
och gjuter liv i frusna bröst.
Vårt hjärta blir till brädden fyllt
av fröjd, som gives oförskylt
och viljan spänstig, hård som stål
vill sträva mot de högsta mål.

Gustav Åström.

Zorn: *Flykting.*

En storslagen donation.

Ett urval av Zorns samlingar har under februari månad visats i Liljevalehs konsthall i Stockholm. Representerande nära 1,400 olika föremål av den till tusentals skiftande nummer bestående samlingen, som i sin helhet skänkts till svenska staten, med villkor att ett museum upprättas härför och att Zorngården bevaras i sitt skick i Mora.

En stor del av svenska folket får således tillfälle att där njuta av denna enastående rika konstskatt-samling, omfattande alster av de mest skiftande slag, från arkitekturen i de gamla gårdarna till orientens preciosa, århundraden före vår tidräknings början.

Zorn var en renässansmänniska och älskade som en sådan att omge sig med utsökta ting, som kunde skänka skönhetsglädje och stimulans. Från olika delar av världen bragte han därför samman denna samling, speglade skilda folk med dess epoker, mästare och stilar. Själv har den mångfrestande mästaren med många hundra föremål berikat samlingen, från träskedar till dukar i olja med världsrykte.

Vi återge några bilder i detta nummer men beklaga att vi ej äro i tillfälle att reproducera något som skulle kunna ge ett bättre begrepp om vad denna samling verkligt inrymmer.

Här finnas de stora nederländska och italienska furstarna inom konsten representerade. Antikens skulptur likväl som hantverkets alster från möbel-, guldsmeds-, textil- och många andra områden.

Mora anrika, historiska kyrkoby

Zorn: *Älven vid Gopsmor.*

Om skelning.

Av med. d:r Bengt Hallberg.

För Morgonbris kommer d:r Bengt Hallberg, läkare i Norrköping, att skriva en serie artiklar, som äro av särskilt intresse för kvinnorna. De komma att införas i följd och behandla följande ämnen:

Om skelning.

"Dåliga ögon" och glasögon.

Engelska sjukam.

Apropos skyddslagstiftningen för kvinnor: Vilket arbete kan skada en blivande moder?

Billig och dyr näring i våra födoämnen.

Titta i kors, titta snett eller t. o. m. "titta i november" — och många andra mer eller mindre vackra benämningar visa det stora intresse, som folk i alla tider ägnat detta osköna fel på synförmågan. Men de ha också alla dessa benämningar, det gemensamt, att de på ett visst skämtsamt sätt ringakta denna i och för sig dock så betydelsefulla sjukdom. Endast mycket få människor veta om, att skelningen inverkar på någonting annat än *utseendet*. Något mera utbredd är väl nu för tiden kunskapen om att en enkel och ofarlig operation när som helst kan återställa ögonens normala utseende. Men den kunskapen är praktiskt taget värdelös, om den inte även omfattar kännedom om skelningens farligaste följd, som däremot ej går att avhjälpa genom operationen. Det är endast att betrakta som en bisak, att utseendet lider men genom åkomman i fråga. Vi skola i det följande söka klarlägga några av de misstag, som allmänheten härvidlag — först och främst mödrarna! — begå och de vådor dessa misstag föra med sig.

Alla människor veta att skelningen består däri, att båda ögonen ej förmå att på en gång fixera (= tydligt iakttaga) samma föremål. Då det är fråga om den vanliga skelningen hos barn beror detta på att musklerna som röra ögonen ej äro lika kraftiga. Vanligast är det, att de muskler, som röra det ena ögat inåt (mot näsan alltså) äro kraftigare än de, som utföra samma rörelse för det andra ögat. Det är ungefär samma förhållande, som om man tänker sig,

kommer med dessa rika kulturskatter att bli en attraktion i ännu högre grad.

att den muskel, som böjer ett finger, vore kraftigare än den, som sträcker ut det. Fingret kommer då alltid att stå litet böjt. Det kan visserligen röras tillsammans med de andra fingrarna, men de komma aldrig att kunna följas riktigt åt. — Det är denna form av skelning, som är den ojämförligt vanligaste hos barn och den enda, vi här ha intresse av. Andra former — sådana som bero på förlamning av en muskel, på en tumör eller mycket annat — ha vi intet intresse för. Deras behandling blir en helt annan, och de äro mycket sällsynta hos barn. Givetvis kan endast en läkare avgöra vilken form som föreligger.

När en moder med sitt mer eller mindre (tyvärr oftast mindre) unga barn kommer till läkaren, så är det nästan undantagslöst en upplysning, som hon tycker vara så viktig att delgiva läkaren. Man får alltid höra, att "han är inte född med det". Och det är också alldeles riktigt. Den vanliga skelningen, som vi här sysselsätta oss med, är aldrig medfödd. Det ligger i dess natur att först kunna utvecklas sedan ögonen eller rättare ögonmusklerna börjat användas. Men därefter kan den börja hur tidigt som helst; redan vid några månaders ålder. Härmed får man dock inte förväxla den hos alla spädbarn under de första veckorna förefintliga oförmågan att kunna fixera ett föremål. Vi nämnde här ovan, att skelningen består i oförmågan att samtidigt kunna med båda ögonen fixera ett föremål. Det är givet, att denna oförmåga ej kan uppkomma, förrän barnet på det hela taget kan fixera några föremål. Det blir alltså då så, att barnet av orsaker, som vi tyvärr ej här kunna närmare ingå på, kommer att endast med ett öga i sänder kunna fixera ett visst givet föremål. Om det nu är så lyckligt, att barnet ibland fixerar med det ena ögat, ibland med det andra, "skelar med båda ögonen" — ehuru det naturligtvis endast kan skela med ett öga i sänder — så inskränker sig olyckan till att endast skämma utseendet. Men tyvärr är det oftast så, att det ena ögat kommer att företrädesvis användas och det andra kommer att skela. Vi vet alla, att om man exempelvis helt lätt med fingret trycker på sitt ena öga — utanpå ögonlocket — så ser man föremålen dubbla. Ögat föres nämligen ur sitt riktiga läge och de bilder av föremålen, som uppstå i de båda ögonen, passa ej ihop. Precis på samma sätt blir det naturligtvis för barnet som skelar — till att börja med! Men naturen har en underbar förmåga att göra det bästa möjliga av en besvärlig situation. Den skelande lär sig nämligen ganska snart att inte ta

hänsyn till den bild, som den ser med det skelande ögat. Vid det försök, som jag nämnde här ovan, då man för sitt ena öga åt sidan, märker man även det, att den bild, som härrör från det öga, som rubbas ur sitt läge, är betydligt svagare än den riktiga bilden. Detta beror på, att denna bild ej kommer att falla precis mitt i ögat, där man ser bäst, utan strax bredvid, där synskärpan inte är mer än högst en tiondel så stor. Detta underlättar för den skelande att "bortse ifrån" den bild, som härrör från det skelande ögat. Men just denna sak, som från naturens sida är ett sätt att hjälpa barnet att på det hela taget kunna se — det skulle ju annars endast uppfatta ett enda virrvarr av dubbelbilder — just denna naturens hjälp är det, som utgör den verkliga risken med skelningen. Det är ju nämligen så med varje organ, som inte användes, att det kommer att bli försvagat. En arm eller ett ben, som länge ligger i bandage, blir försvagat, en muskel, vars sena eller nerv blivit avskuren, försvinner nästan helt och hållet.

Det öga, som skelar, kommer att nästan helt och hållet förlora sin syn. Det är detta, som är den stora risken med skelningen, ty endast före en viss ålder kan synen återfås. Om barnet nämligen kommer under behandling innan det är mer än ungefär 3—4 år gammalt, så kan synen fullständigt återkomma genom den enkla behandling, som består i att man en viss del av dygnet — ofta t. o. m. hela dygnet — binder för det andra ögat. Den underbara läknings- och uppövningsförmåga, som är barnakroppen egen, förmår att vänja det dåliga ögat vid att se fullt lika skarpt som det andra. Efter 4 års ålder äro utsikterna mycket sämre, och har det skelande barnet ej vid 6 års ålder kommit under behandling, så får det behålla sitt praktiskt taget blinda öga hela livet. Det är nämligen så, att den "blindhet" på det ena ögat, som skelningen förorsakar, den är absolut obotlig, sedan barnet blivit litet större — kommit upp i skolåldern. Och säkert lyckas det som sagt endast om behandlingen börjar före 3—4 års ålder.

Genom denna förbindning av det ena ögat — vilken behandling naturligtvis endast kan föreskrivas av läkare — uppnår man emellertid ej att själva skelningen upphör. Barnet tittar lika snett för det, d. v. s. är lika skelögd. Det man uppnår är att de få behålla synen på båda sina ögon. Själva skelningen däremot går ofta att få bort genom glasögon. Redan barn på 6 månader få nu för tiden ofta glasögon och man kan alltid trösta den oroliga modern med, att barnen inom kort vänja sig vid glaset och *trivas med dem*. Har inte skelningen kunnat fås att gå bort, innan barnen skola börja skolan, så böra de opereras. Det är en fullkomligt ofarlig och absolut effektiv operation. (Forts. å sid. 16.)

Ett par ord om Värmlands arbetarrörelse.

Alma Norsell.

Gust. Wase.

Med anledning av en del text och bilder över Värmland i detta nummer ha vi ställt några frågor till ett par representanter för vårt parti för att erfara något mera konkret om arbetarrörelsen där just nu.

På frågan om anslutning till fackorganisationerna säger hr G. Wase, ombudsmannen, att arbetarna i Värmland äro i fackligt avseende gott organiserade. Skogsarbetarna ha i Värmland en stark fackföreningsrörelse och på sistone pågår en rörelse i samma riktning bland lantarbetarna, varav frukter i form av nybildade avdelningar och ökad anslutning till förut befintliga kan noteras.

I politiskt hänseende är det inte lika väl ställt. Arbetarkommunerna kunna inte uppvisa stort mer än 10 procent av valmanskåren 1928 i medlemsanslutning. Men vi ha satt upp minst 10,000 som mål, säger hr Wase, som har gott hopp om att det inom en inte allt för avlägsen framtid skall nås. Ungdomsdistriktet går raskt framåt, varför partidistriktet väntar nyanslutning därifrån.

Och kvinnorna då? Här vända vi oss till kvinnodistriktets ordf., Alma Norsell, som talar om att kvinnodistriktet fyller 15 år och skall fira detta den 5 och 6 april och säger sig vara mycket glad över kvinnoklubbarnas arbete. De äro nu 12 stycken av vilka en är såväl kvinnoklubb som arbetarkommun på platsen.

Vi hoppas dock att inte kvinnorna så länge skola få regera ensamma där, hur angenämt det än kan vara för dem.

I övrigt arbeta de som våra kvinnoklubbar på andra håll, fastän

flera ligga mycket isolerade uppe i storskogen.

För studier och utbildning verka två av landstinget underhållna folkhögskolor, den ena i Molkom och den andra strax utanför Arvika, vid vilken även den folkliga musikskolan är förlagd. Dessutom finnas lantmannaskolor i Molkom, Kristinehamn och Årjäng för pojkar och lantbruksskola för flickor vid Nygård ävensom en lantbruksskola vid Varpnäs för utbildning av rättare.

Brukspojkar söka sig gärna till folkhögskolorna i länet, men kanske dock hellre till Brunnsvik.

Studieintresset i övrigt tycker hr Wase, som själv är ung, kunde vara litet ivrigare omhuldat, särskilt av ungdomen.

Samarbetet mellan kvinno- och partidistrikt är i allo gott och med gemensamma krafter hoppas bägge representanterna på god framgång inom den närmaste tiden för partiet hos såväl kvinnorna som ungdomen och att fackföreningarna skola i ännu större utsträckning kollektivt ansluta sig. Partiets kvinnliga sekreterare, Hulda Flood, skall upp och härja i Värmland under april, varför säkerligen är att emotse att den kvinnliga medlemssiffran höjes.

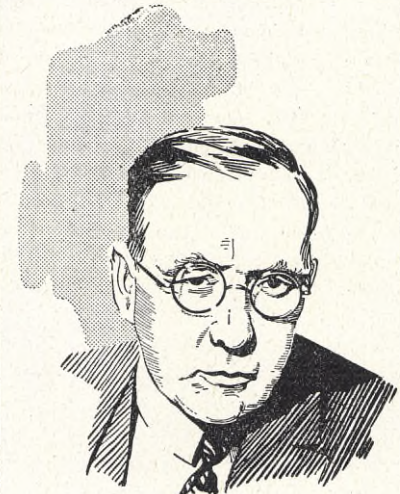
De båda socialdemokratiska tidningsorganen, Social-Demokraten och Värmlands Folkblad, börja vinna verklig mark i Värmland.

S. V.

Kommissionärer!

Räcker ej tidningarna till, rekvi-rera omedelbart fler från förbunds-expeditionen.

Ett gott betyg åt Sveriges husmödrar.

Doktor Dalström.

Helios chefkemist har funnit, att de svenska husmödrarna ha större krav på ren och vit tvätt än andra länders husmödrar. Detta krav har varit drivfjädern till D:r Dalströms framställning av ett tvättmedel som motsvarar de största fordringar.

D:r Dalströms geniala uppfinning.

Doktor Dalström fann metoden att framställa ett pulver av den för all slags tvätt bästa tvålen. — Tvålen, som löses fullständigt i kallt vatten och dessutom renar bättre än alla andra tvålar.

Tvättbjörn är därför

det förnämsta tvättpulver vetenskapen nu känner. Därför böra svenska husmödrar alltid använda

VITA TVÄTT- BJÖRN

Extra stora paket 50 och 75 öre.

En sångerska.

Av Sigrid Gillner.

Hon log förklarande mot mig. Jag skulle inte tro, att det var något slags storhetskänslighet hos honom. Men han hade en längtan — på slutet blev den så bitter och krampaktig — efter att få göra sitt stora musikverk. Det, som skulle befria honom från känslan att något jagade honom som en piska. Den som en gång fått det i sin själ, att han skall utträtta något, göra något som inte tusen andra kan göra, han får aldrig någon ro, förrän han åtminstone har fått göra försöket. Han rår heller inte om sitt liv som andra människor.

Hon satt och såg ut genom kupéfönstret, eftersinnande och bedrövad. Men snart vände hon sig mot mig igen och sade: "Nej, man måste vrida sig loss ur de tunga minnenas grepp. De ta i en som med tång, men man måste." — Och hon fortsatte med ett ljusare tonfall:

"Ser ni, det var annorlunda med mig än med min man. När jag hade känt min tonfylla ett rum, och när jag såg, att jag kunde röra vid människornas innersta, då hade jag nått mitt mål, och min längtan att ge var befriad. Intet jagade mig och jag var lycklig — tills nästa gång scenens lust grep mig. Men inte så för min man. För honom var konserterna och våra uppträdanden bara förspelet till den dag, då han skulle få börja arbeta på det stora verket.

Och det fick han aldrig! Vi måste ju

leva, vi och vår trupp, som vi tagit från bygden härhemma och som hade familj, barn eller föräldrar att försörja med sin talang. Han fick slita ut sig på uppgifter, som gav förtjänst på en gång.

Ni skulle sett honom. Han var en ståtlig man. Man såg genast på honom, att han var konstnär. Alla språk hade han lärt sig, och han talade tre alldeles perfekt, som om han varit en skolad människa. Men han var ett hittebarn, och aldrig hade en människa hjälpt honom med något, förrän jag fick bli hans medhjälpare i arbetet med kören. Och vad han lärt mig! Allting. Men att tala främmande språk felfritt, det kunde han aldrig lära mig. Jag är ingen begävad människa ser ni, sade hon med ett trohjärtat beklagande i rösten.

Hon fördjupade sig alltjämt i sina minnen om mannen och deras resor tillsammans, hängav sig åt ett älskligt skryt om deras triumfer, blev blyg för sina egna ord och försökte taga dem tillbaka genom att göra inskränkningar efteråt. "Det var ju alls

(Forts. från sid. 14.)

Vädan av att låta ett barn, som skelar, gå utan behandling, d. v. s. förlora synen på det ena ögat, framträder ännu tydligare nu för tiden, då snart sagt alla människor önska få köra bil. Hur bra synen än är på det ena ögat, kunna de nämligen ej få körkort, om de genom skelning förlorat synen på det andra ögat. Lagen är sådan. Det är oändligt många människor som genom försummad behandling i barnåren gått miste om en kanske säker bärgning, därför att man måste vägra dem körkort. Och det värsta är, att de ofta själva inte ha någon aning om att de, därför att de vid kanske 2—3 års ålder under något halvår eller år gått och skelat, äro utan nästan all syn på sitt ena öga. De ha så vant sig vid detta, att de tro sig vara normalsynta.

Lärdomarna av allt detta blir alltså:

1) *Varje barn, som visar minsta tecken till skelning, skall till läkare!* Hela kostnaden för att rädda synen på barnets båda ögon torde belöpa sig till ett par tior om året under de 4—5 år, som kontrollen bör pågå.

2) *Ett barn, som vid inträde i skolåldern ännu skelar, det bör opereras!* Det är synd om barnet, att det kanske skall behöva bli utsatt för kamraternas drift.

3) *Låt undersöka synen, innan Ni lär Er köra bil!* Det kanske inte går att få körkort fastän Ni offrat tid och pengar på utbildning.

Bengt Hallberg.

inte så märkvärdigt. Det var ju för oss, det betydde så mycket bara."

Vi andra i kupén höllo på att kvävas av värmen, slappnade och tappade hållningen. Hon svettades visserligen, så det pärlade i hennes vita härfäste, men annars såg hon ut, som om hon bara njöt av hettan, solen och de många människorna.

Vi hade nyss passerat Mittenwald och närmade oss gränsen till Österrike och Tyrolen. Vi mötte Isars gröna, härliga vatten.

Den gamla reste sig och ställde sig vid fönstret. Med en nästan hänförd glans i ögonen visade hon på landskapet.

— Här, sade hon stolt, är Porta Claudia, romarvägen in i Germanien. Här äro de gamla befästningarna, och där strax intill ligger min lilla stuga. Här i den här dalen bo alla de mina, och här ha alla mina förfäder bott runt om i byn vid Isar och Giesensbach. Det här väldiga berget är Karwendels fjäll. Hit har jag längtat tillbaka, var i världen jag än varit. —

Hennes ögon hade blivit våta och vilade med ett uttryck av moderlig ömhet på dalen, där Scharnitz lilla by utbredde sig för våra blickar.

I detta ögonblick fingo alia mina frågor om Kathie Gaumann ett svar, tyckte jag. Jag förstod, att det inte var bara ett par stämband, som gav klangen i hennes röst, inte bara hennes skönhet, som besegrade åhöraren. Det var inte okänsligheten inför lidande och sorger, som räddat henne undan årens förgängelseverk. Det var hennes hjärtas varma tillgivenhet för livet och hennes förmåga att se allt så, som hon nu ömt betraktade sin hembygds dal.

Vi stego ur vid Scharnitz. Några tulltjänstemän visade sig och sågo högtidliga och granskande ut. Men när de fingo syn på sångerskan lyste de plötsligt upp och blevo vanliga människor.

"Nej, men se Kathie. Ska ni inte sjunga i kväll därborta i Garmisch. Rymmer ifrån turisterna hem till oss!"

"Ånej, jag skall tillbaka igen med nästa tåg, så om ett par timmar få ni visitera mig igen. Jag skall bara installera en svenska i min stuga."

"Såå", sade mannarna och en flick av solskenet, som var ämnat för Kathie föll också på mig.

"Ingen är profet i sitt fädernesland", heter det ju, men denna gamla kvinna var det bestämt i sitt, om inte alla märken bedrogo. Där kommo kvinnor från alla bygatans hus och hälsade på henne eller viftade till henne från fönster och dörrar. Männerna stannade, togo pipan ur munnen och sade henne några ord i förbifarten, ord som hade en stämning av jämlikhet och beundran på samma gång. Svartögda och brunbrända barnungar löpte fram mot henne, och hon klappade dem och gav dem ka-

Edra ord

bli värdefullare i diskussioner och samtal om Ni har kunskaper.

Genom att läsa KF:s gedigna studiebreve kan Ni enklast öka Edert vetande. Det kan ske hemma på fritid!

Ni erhåller gratis den nya broschyren "Studieråd" från

Kooperativa förbundets studieavdelning

Saltsjöbaden.

Den nya skolan.

*

2.

Modern ungdom.

Snapshot från den ryska skolan.

Av Ingeborg Sjögren.

Kostia heter en rysk pojke, vars dagbok innehåller åtskilligt av intresse för den, som vill veta allt om den unga ryska generationen. Boken är översatt till svenska under titel "Kostias dagbok". Kostia upptecknar händelserna nästan dag för dag från september 1923 till samma månad ett år senare. Kostia är 15 år och elev i en mellanklass i gymnasiet. Med otålighet väntar han på att skolan skall slå upp sina portar.

* Dalton är en stad i "Amerika och Daltonplanens stiftare Miss Helen Parkhurst".

rameller ur sin kjortelficka, som tycktes vara outtömlig.

Längs hela den dammiga bygatan gick färden, nu i ett ansenligt sällskap, som alltjämt ökades. Så det pratades, glammades, frågades! Kathies bruna ögon strålade, hennes vita händer glänste i vänliga leenden. Det vita håret stod som en gloria om hennes huvud.

Men ändå var hon en av dem! En av dessa mödrar och mormödrar, som oviga och högmagade och dragen märkta av slit och bekymmer nu glädde sig med den oförliknelige Kathie, som ännu gjorde sådan lycka med deras gamla visor, som de ju alla kände till och hört sen barndomen.

Vi kommo till bron över Isar. Där alldeles vid flodbrädden stod en Kristusbild, en av dessa bayerska sniderier, som är utmärkande för hela denna trakt och därför finnas överallt, vid vägar, på gårdar och fält och inne i hemmen.

Kathie löste sig ur hopen och gick med ett plötsligt stillsamt men ändå glädjefyllt ansikte fram mot bilden. Hon lyfte sitt huvud och sade med sin djupa altröst: Det är söndag i dag. — Hon föll på knä och gjorde korstecknet, och hela hennes följe gjorde detsamma. Ett ögonblick syntes det mig, som om hon var deras förare och ledare fram mot det oändliga och eviga.

Men åter blev hon en av dem, när hon strax efter utbrast:

— Vet ni hur det är med min get? — Man svarade henne skämtande, att den mjölkade bäst i byn. Hon nickade åt mig, att jag kunde känna mig trygg, med en sådan skatt som en bra get inne på knutarna.

(Forts.)

Detta dröjer emellertid ända till den 20 september. Men då är allt förändrat. "Den gamla skolan" har liksom en puppa förvandlats till "den nya skolans" fullt utslagna fjäril. Skolbänkarna ha släpats ut och ersatts med långa bord och stolar. Klassrummen ha förvandlats till "laboratorier". Därmed har också klassundervisningen sprängts och i stället har man fått gruppundervisning. Den första dagen börjar med utdelning av arbetsuppgifterna. Dessa utgöra "beting" i de olika ämnena och tiden för tentamen i varje ämne är en månad. På den tiden skall man således vara klar för tentamen och nya uppgifter. Det är den fria studiemetoden enligt Daltonmetoden. Kostia kommer genast i opposition till "borgaren, lord Dalton". Det går inte bättre för de andra pojkar. Sista läsdagen ha de tagit med sig en halmdocka, på vilken står skrivet: "Ned med Dalton!" Den arme lorden brännes In effegio under vilda krigsdanser kring bålet och skrän. Men trots allt lever Dalton i alla fall i skolan. Kostliga interiörer från det ryska skollivet får man här och där i boken. Självstyrelseprincipen — elevernas — skulle genomföras. Elevkommittén bevakade att intet intrång på den revolutionära friheten i skolan ägde

rum. Ett otal andra kommittéer fanns naturligtvis. Den organisatoriska apparaten gick för full maskin. Lärare finns inte längre. De ha förvandlats till undervisningsarbetare. Ett behändigt ord! En undervisningsarbeterska i botanik började sin första lektion så här: "Barn!" Men då steg Kostia upp — varför steg han upp? — och sade: "Vi är inga barn." Undervisningsarbeterskan: "Det är klart, att ni är barn, och det skulle inte falla mig in att kalla er annorlunda." Men då sade jag: "Försök att vara hövlig, annars kan ni dra åt skogen!" Att hela gruppen var på Kostias sida behöver knappast nämnas. Det blev nu ett animerat tankeutbyte och slutligen ansåg Kostia att hon var en lärarinna från "den gamla skolan". Saken skulle nu dras inför rätt forum. Det vill säga elevkommittén, skolarbetarrådet, skolsovjet, ja, om det ville sig väl inför "fabrikscellens" råd, skolan var nämligen ansluten till en "fabrikscell", folkbildningskommisariatet och jag vet inte allt. "I år ha vi beslutat förkorta alla sjukrabernas — undervisningsarbetarnas — namn. Aleksej Maksimovitj Ficher ska hädanefter heta Almakfisch." Så var den saken undanstökad. Den 20 oktober skriver Kostia: "Det är inte annat än exkursioner, än till en fabrik, än till ett museum." Skolan hade också en tidning, som skulle hänga på viss plats på en vägg.

(Forts.)

kontant- köparnas förening

konsum

Från Nacka.

Sexualupplysning åt skolungdomen.

Våra dagars uppväxande ungdom är i en del avseenden utvecklad tidigare än förr. Vad det gäller undervisningen i såväl hemmen som skolorna har den beträffande sexualfrågan inte hållit jämna steg med det framväxande behovet av upplysning. Våra ungdomar veta mycket i detta mystiska spörsmål, men hur veta de och varifrån få de sitt vetande? Ute på lekplatsen och av jämnåriga få de sin nyfikenhet för det mesta i viss mån tillfredsställd. Mycket sällan är det förstärkande föräldrar eller skolade auktoriteter, som från början inrikta deras tankegång på sunt spår. Därav kommer helt säkert en dryg del av ungdomens sexuella onormala utsvävningar och ofta plumpa uppträdande mot varandra. Varje dag få de, som ha med kommunernas uppfostringsarbete att göra bekräftat detta.

Att denna ömtåliga och allvarliga uppfostringsfråga är särskilt lämplig att upptagas av kvinnorna, och helt säkert inte än på länge skulle vidröras om vi själva icke gjorde något däråt, har för Nacka soc.-dem. kvinnoklubb blivit klart. Klubbstyrelsen diskuterade under sommaren 1929 frågan och efter överläggningar med såväl d:r Ada Nilsson, vilken tidigare hållit en vällyckad föreläsningsserie i Sundsvall, som fattigvårds- och barnavårdskonsulenten för distriktet, förelades klubben förslag att ingå till barnavårdsnämnden och skolrådet med anhållan om medverkan och ekonomiskt bistånd att arrangera tre föreläsningar. En för gossar, en för flickor och en för föräldrar. Klubben gjorde denna anhållan, som välvilligt, motogs av såväl barnavårdsnämnden som skolrådet. De visade sin välvilja genom att vardera anslå intill 150 kr. emedan det ansågs föreligga behov av tre serier föreläsningar på grund av att kommunen är så vidsträckt och för att få största möjliga anslutning. Representanter utsågos från nämnden och rådet att samarbeta med klubbstyrelsen och detta samarbete har gått utmärkt.

Första serien hölls under dec. mån. och utföll till alla parter belåtenhet. Fortsättning följer under febr. De barn som medtogos vid dessa föreläsningar voro sjätte och sjunde klassernas samt de vilka under sommaren avgått från skolan. Sedan isen en gång är bruten blir det helt säkert lättare för skolrådet och barnavårdsnämnden att vidare utveckla denna undervisning och låta den årligen återkomma. Det är naturligtvis klubbens stora intresse att tillse att detta arbete upptages av de kommunala myndigheterna.

Det borde väl inte ligga i en så avlägsen framtid att denna upplysning i väl avvägd form intages i undervisningsplanen vid alla skolor.

Det är ett spörsmål särskilt lämpligt för klubbarna att föra denna fråga till praktiskt utförande. Då behov av sexualupplysning bland skolungdomen föreligger i hög grad överallt. Alltså en ny punkt på arbetsprogrammet. Sara Andersson.

Skoghalls kvinnoklubb 10 år.

Jubileet högtidlighållet med en anslående fest.

Soc.-dem. kvinnoklubbens i Skoghall tio-åriga verksamhet högtidlighålles den 23 februari med en lyckad fest i Folkets hus, till vilken inbjudits Karlstads och Fors-haga kvinnoklubbar, platsens arbetarekommun och ungdomsklubb samt Vidö sektion. Inbjudan hade hörsammats och samlat fullt hus.

Av 10-årsberättelsen framgick, att klubben bildades den 23 februari 1920 av fru Alma Norsell. Den bestod vid starten av 14 medlemmar. Medlemsiffran har sedan dess varierat, och f. n. äger klubben 36 medl. Alla aktuella frågor ha beaktats och diskuterats och en del offentliga möten ha hållits med föredrag av olika talare. Fester ha varit anordnade för välgörande ändamål, och åldersdomshemmet har varje år besökts, varvid pensionärerna bjudits på kaffe. I fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, nykterhetsnämnden, kommunalfullmäktige, arbetarekommunens styrelse samt i A. B. F:s lokalavdelning är klubben representerad. En studiecirkel arbetar inom densamma.

Till fru Alma Norsell överlämnades en praktfull blombukett som erkänsla för vad hon under de 10 åren gjort för Skoghallsklubben. Fru Norsell höll härefter högtidstalet. Hon erinrade om klubbens tio-åriga arbete och ägnade därpå några ord åt freds- och kvinnodagen, manande kvinnorna till fortsatt arbete för freden och de idéer kvinnoförbundet gjort till sina.

Programmet omväxlade med sång, musik och uppläsning. Till sist hölls föredrag av ombudsman Gust. Wase, som i ett intressant anförande redogjorde för regeringens förslag till spannmålstullar. I början av sitt föredrag ägnade han några ord åt femårsminnet av Brantings död.

Den av kvinnoförbundet utsända fredsresolutionen antogs enhälligt av de till omkring 200 uppgående deltagarna.

Sedan representanter för kvinnodistrikten, de inbjudna kvinnoklubbarna, arbetarekommunen och ungdomsklubben framfört sina lyckönskningar och tackat för inbjudningen, framförde fru Lignell Skoghallsklubbens tack till de inbjudna, varefter den vackra festen avslöts med "Arbetets söner".

Lagarna om olycksfall i arbete m. m. av Gillis Aspegren. Tidens förlag. Pris kr. 1: 50. Ingår i Tidens serie av Medborgarböcker och utgör en överskådlig information och handledning för allmänheten över allt som berör ämnet i fråga och som det är av stor vikt att äga kännedom om för största delen av allmänheten, som beröres av lagens skyddsbestämmelser.

Genom tvång till frihet. En framställning om lantarbetareförhållandena i Sverge av Alfred Kämpe. Frihets förlag. Pris 35 öre. Förf., som nästan hela sitt liv sysslat med lantarbetarfrågan, har ju förutsättningar att ge läsaren en historisk överblick, populärt informerande om mångahanda ting belysande ifrågavarande förhållanden.

A. B. F:s semesterresor.

Stockholmsutställningen, Visby, Jämtland, Wien och Paris på programmet.

3,000 resenärer kunna deltaga i sommarens resor.

A. B. F:s resekommitté har nu sitt program för sommarens semesterresor klart och det torde med full tillförsikt kunna sägas, att en var, som vill använda sin semester på ett givande och värdigt sätt, i valet mellan de planlagda resorna bör finna möjlighet att tillfredsställa sina önsknings.

Stockholmsutställningen, som i sommar lär taga en väsentlig del av intresset i anspråk, kommer att ägnas uppmärksamhet under 12 veckor med plats för 80 deltagare varje vecka. Kostnaderna komma att begränsa sig till 47 kronor pr deltagare för en veckas uppehåll. Mot denna kostnad erhålla deltagarna mat, logi, entré till utställningen (under tre dagar), till Skansen, Nationalmuseum, Nordiska Museet, Stadshuset etc. samt ständigt färdledareskap. Vistelsen i Stockholm omfattar tiden från lördag eftermiddag eller söndag förmiddag till lördag förmiddag. Förläggningen sker i A. B. F:s Stockholmsavdelnings nya studiehjem, där resenärerna både få bo och intaga sina måltider. Till de låga kostnader, som det här är fråga om för en veckas uppehåll i Stockholm under ett utställningsår, är det givet, att maten endast kommer att bestå av enkel men redig husmanskost och att resenärerna få ligga i föreläsningssalarna. Det har dock, tack vare Landsorganisationens och S. A. C:s välvilliga medverkan, sörjts för att studiehjemmet kan erbjuda resenärerna fullgod sängutrustning.

Till Visby kommer verksamheten att fullföljas efter samma principer och program som under föregående år. Kostnaderna bli desamma som under föregående år, d. v. s. 47 kronor för resa fram och åter från Stockholm eller Kalmar till Visby och åter till Stockholm eller Kalmar.

Ävenså komma resorna till Jämtland att med hjälp av "tåghemmet" fullföljas efter samma program som föregående år. Kostnaderna desamma som förut, 66 kronor pr deltagare och vecka.

Till Wien komma fyra resor att ordnas under sommaren, men på så sätt att de, som önska stanna i 14 dagar, kunna beredas möjlighet därtill mot tillägg av uppehållskostnaderna för andra veckan. Kostnaderna för första veckan bli för mat, logi, färdledareskap, entréer och resa från Köpenhamn och åter 215 kronor.

Vidare anordnas en resa i juli till Paris. Kostnaderna för densamma bli 315 kronor för 12 dagar (10 i Paris), resa från Köpenhamn och åter inräknad.

Anmälningarna till särskilt resorna till Stockholm skola ske i tid.

Fullständiga prospekt över respektive resor erhållas mot porto från A. B. F:s Resekommitté, Bryggaregatan 12 B, Stockholm.

GLÖM EJ FÖRPLIKTELSEN:

Alltid en agitator för vår rörelse och för vår tidning!

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prönumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

Litteratur.

Inför kunskapens träd. Av Tora Johans-
son-Skredsvik. A.-B. Chelius & C:s för-
lag. Pris kr. 4:25.

Bokens uppläggning låter förmoda, att
en s. k. proletärförf. står bakom densamma.
En klichébenämning, som f. ö. är godtyck-
ligt påsmetad och ej lämplig för generalise-
ring.

Vi göra bekantskap med en ung norr-
landspojke då han som landsvägsriddare
uppenbar sig i Västsverige och där möter
sitt öde. Vars utformning, med bipersoner
och olika händelser, bildar romanens stom-
me. Vi följa den unge mannen, som tack
vare en ung flicka räddas ur sin misär —
och som sedermera blir hans hustru — i
hans arbete som rallare och hur han genom
oerhörda ansträngningar slutligen avancerar
till ingenjör. Uppenbarande en stålhård
vilja och en mindre vanlig ädelhet, som be-
höll herraväldet trots arvsanlag och svåra
yttre miljöinflytanden.

Utan tvivel en förf. som vill något och
kämpar för både radikala och ädla moral-
begrepp. Tyvärr är bokens förra del märkt
av allt för mycket konstruerat och osanno-
likt, som stöter läsaren och gör honom
kanske obenägen att ens anamma förkun-
nelserna. Senare delen är naturligare kom-
ponerad och fångar starkt intresset. Den
ansvarsfyllda känsla även för de ännu
ofödda och den nobless som här kommer till
uttryck är vad tiden behövde, ej minst för-
medlat litterärt i romanform. Men för att
njuta måste avsikten oskönjbart inkapslas i
trovärdig kompositionsform. V.

Se till att Morgonbris finnes till
försäljning å alla möten och fester å
Eder ort.

Lena Nordin, Fagerviksverken.

Fagerviks kvinnoklubb har gjort en stor
förlust i det att en av klubbens äldsta med-
lemmar, Lena Nordin, gått hädan efter en
längre tids sjukdom, nära 60 år gammal.
Hon var med när klubben bildades och har
nedlagt ett mycket förtjänstfullt arbete,
både inom klubben och på alla områden, där
hennes kraft tagits i anspråk. Sagnaden
är stor över hennes bortgång. Vid graven
nedlades en krans från klubben samt fram-
fördes ett varmt tack för allt hon verkat
bland kamraterna. Även ordf. i distrikts-
styrelsen nedlade en krans med några er-
kännamma ord för hennes insatser i avdel-
ningen. Ett hjärtligt tack, kamrat Lena,
för ditt myckna arbete och goda kamrat-
skap inom klubben.

Må du vila i frid efter ett arbetsfyllt
liv. Ref.

Från Vallvik.

Tioårig verksamhet.

Vallviks soc.-dem. kvinnoklubb firade den
2 febr. sin tioåriga tillvaro. Ljusne—Ala
kvinnoklubb samt arbetarekommunen och
ungdomsklubben på platsen hade inbjudits
till festen. Efter ett par musiknummer öpp-
nades mötet av ordf., fru Post, som hälsade
de närvarande hjärtligt välkomna samt med
några ord erinrade om den gångna 10-års-
perioden. Medlemsantalet var vid klubbens
bildande 18, nu vid 10-årsmötet 50. Under
åren ha hållits föredrag i olika ämnen.
Klubben har även genom stipendiat deltagit
i kurser vid Brunnsviks och Forsa folkhög-
skolor. Av Morgonbris har sålts 3,850 ex.
under de gångna åren.

Fru Anna Åberg, Sandviken, höll därefter
ett livligt senterat föredrag över ämnet
"Kvinnans uppgift inom partiet", vilket
avtackades med varma applåder. — Under
mötet sjöngs unisont många av de vackra
sångerna i Tidens sångbok.

Sedan årsmötets tekniska arbete genom-
gåtts vidtogs kaffedrickningen under musik
och livligt samspråk. Mötet avslöts med
ett fyrfaldigt leve för kvinnoklubben.

Ref.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri**
FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

*Katolicismen och de "blandade" äkten-
skapen.* Inlägg av många i detta ämne in-
tresserade samt några artiklar över samma
fråga, publicerade förut — liksom de intag-
na uttalandena — i Karlstads-Tidningen.
Boken erhålles från Karlstads-Tidningen för
1 kr.

Lärobok i Esperanto av Jan Massiak, för
A. B. F. och andra studiecirklar. Förlags-
föreningen Esperanto u. p. a., Stockholm.
Pris inbunden kr. 2:50.

D:r Massiaks bok utgör ett värdefullt
tillskott till esperantos läroboksmaterial på
vårt språk.

*Internationell esperantokongress i Eng-
land.* Den 22 esperanto-världskongressen
hålles i Oxford den 2—9 aug. 1930. Kon-
gressens beskyddare är hertigen av Con-
naught och i hederspresidiet märkes utrikes-
ministern Arthur Henderson.

**Gynna Morgonbris
annonsörer!**

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm. Tel. N, 116 74. 4 1/2,
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
Åberopa denna tidning.)

Barnens antal

i en familj är av vital be-
tydelse för ekonomin.

Ny lärobok i könsfrågan

med Adamssons Rådgivare och prislista
mot 45 öres porto, erhålles gratis vid
varuköp. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1,
3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r
50196.

För annonsavdelningen:
Astrid Johansson, S:t Eriks-
gatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Gulli
Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g.
Tel. 188 86. Postgiro 50197.

Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel.
Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb
sammanträder första torsdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannaga-
tan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfru-
gatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb
sammanträder 2:a fredagen i varje månad
kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan
69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb
har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad
i Församlingssalen, Karlbergsvägen 66, kl.
7.30 e. m.
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.
Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:

Norrlandsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Grundad 1865.
Barnhusgatan 18,
Odengatan 52. (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Föreningen för hembiträden i
Stockholm**

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studiehem-
met, Bryggaregatan 12 b.
Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte 1:sta måndagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.
Ordf. fru Ingrid Viberg, Solv. 8, Enskede.
Tel. 391.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8
e. m. i Arb.-föreningens H-sal.
Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinno-
klubb
håller möten 1:sta onsdagen i varje månad
i lokalen Götaholmsgatan 1 och 3:dje tisdag-
en i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl.
8 e. m.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram
2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Forss, Billesholms gruva.
Skr. fru Herta Olsson, Föladen, Bil-
lesholms gruva. Styrelsen.

Lundby soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brännare-
gården, Göteborg. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallgatan
118. Korresp. sekr. fru Martha Lars-
son, Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 3:dje måndagen i
varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.
Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ek-
torp. Tel. Skaru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Fol-
kets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet
i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 492. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Elsa Carlsson, Eliegat. 46. Tel.
527. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 2:dra måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel.
2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndag-
en i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets
Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru
Greta Hagström, Löteberg, Uppl. Väsby.
Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.
Styrelsen.